

İsm-i İşare

أَسْمَاءُ الْإِشَارَةِ

Arapçada işaret sıfatları tek başına “bu, şu, o” şeklinde kullanılabilceği gibi, “Bu kalem senin.”, “Şu peynirden verir misin?”, “O problem çözüldü.” örnek cümlelerinde görüldüğü üzere işaret ettiği isimle birlikte de kullanılabilir. İşaret ettiği isimle birlikte kullanıldığında, işaret edilen kelimeye “*muşârun ileyh* (مُشَارٌ إِلَيْهِ) denir. Muşârun ileyh olan sözcük ile işaret sıfatları hem i‘râb (*merfû, mansûb, mecrûr* olma bakımından) hem cinsiyet, hem sayı bakımından birbiriyle uyumlu olmak zorundadır. Türkçede işaret sıfatı, işaret ettiği kelime ile birlikte kullanıldığında (bu adam, bu adamlar; şu çocuk, şu çocuklar; o resim, o resimler) şeklinde hep tekil kullanılırken, Arapçada işaret sıfatı her zaman işaret ettiği ismin yapısına uygun olarak (tekil, ikil veya çoğul biçiminde) kullanılır.

İşaret sıfatları, işaret edilen varlığın uzaklığına göre, tıpkı Türkçedeki gibi, farklı farklıdır.

Yakın için İşaret Sıfatları:

a) Tekil

Eril	هَذَا	Bu
Dişil	هَذِهِ	Bu

İkil dışındaki tüm işaret sıfatları mebnîdirler; yani son hareketleri cümle içindeki yerine göre değişiklik göstermez. Dolayısıyla i‘râbları *mahallen*’dir: *mahallen merfû* veya *mahallen mansûb* ya da *mahallen mecrûr* biçiminde i‘râb edilirler; ref veya nasb ya da cer alâmeti aranmaz.

İkil: İkil olan işaret sıfatları, *mebnî* olan tekil ve çoğul işaret sıfatlarından farklı olarak *mureb*’tirler, i‘râbları ikil kelimenin i‘râbının aynısıdır: Yani *elif* ile *merfû*, *ye* ile *mansûb* ve *mecrûr* olurlar. *Merfû*, *mansûb* ve *mecrûr* durumları itibariyle yakın için kullanılan ikil işaret sıfatlarını inceleyelim:

Eril	هَذَيْنِ (mansûb-mecrûr)	هَذَانِ (merfû)	Bu ikisi
Dişil	هَاتَيْنِ (mansûb-mecrûr)	هَاتَانِ (merfû)	Bu ikisi

b) **Çoğul:** Çoğul işaret sıfatı, eril ve dişil için aynı olup mebnîdir, dolayısıyla i‘râbı *mahallen*’dir.

Eril	هَؤُلَاءِ	Bunlar
Dişil	هَؤُلَاءِ	Bunlar

Çoğul şekil هَؤُلَاءِ (hâ'ulâi, bunlar) eril ve dişil için ortaktır.

Uzak İçin İşaret Sıfatları:

Uzak için kullanılan işaret sıfatları, ikil durumu olmadığından daha yalındır. Tekil için eril ve dişil formu vardır, çoğul formu ise eril ve dişil için ortaktır. Her üç işaret sıfatı mebnîdir, son harekeleri hep aynıdır, dolayısıyla i'râbları *mahallen*'dir. Tabloda şu şekilde göstermek mümkündür:

Tekil (Eril)	ذَلِكَ	Şu/O
Tekil (Dişil)	تِلْكَ	Şu/O
Çoğul (Eril-dişil)	أُولَئِكَ	Şunlar/Onlar

Dikkat: Gayr-ı 'âkil çoğullar tekil-dişil hükmünde olduğu için işaret sıfatları bu tür çoğullar için kullanılırken, tekil-dişile özgü yapısıyla kullanılırlar.

Bazı işaret isimleri de yer bildirmektedirler.

Yakında bulunan bir yer için هُنَا (hunâ); daha uzakta bulunan bir yer için هُنَاكَ (hunâke) veya هُنَالِكَ (hunâlike) kullanılır. Yer bildiren işaret sıfatları da mebnîdirler, dolayısıyla onların i'râbları da *mahallen*'dir.

Örneğin;